

Nr 296.

Av herr **Bäcklund m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 96, med förslag till lag om bokföring vid enskild järnväg m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 96 till innevarande års riksdag föreslås: 1:o) lag om bokföring vid enskild järnväg; samt 2:o) lag om ändrad lydelse av lagen den 22 juni 1911 om järnvägsaktiebolag.

Att åtgärder böra vidtagas för ernåendet av överskådlig och enhetlig bokföring vid de enskilda järnvägarna är ett gammalt önskemål. Men för att förverkliga detta, torde det inte vara av behovet påkallat eller ens nödigt att göra de eftergifter i bokföringshänseende, som äro föreslagna i Kungl. Maj:ts proposition. Att föra skulder *inom linjen* väcker berättigade betänkligheter, då ett sådant förfarande kan åstadkomma, att aktiebolagslagens bestämmelser om likvidation sättes ur funktion vad de enskilda järnvägarna beträffar. En på detta sätt uppskjuten likvidation kan bliva till men, inte minst för det allmännas intressen.

Någon enstaka enskild järnväg använde sig tidigare utav en bokföring, vari *anståndsräntan å statslån* fördes inom linjen. Att detta på senaste åren kommit till användning i något större omfattning torde mest vara beroende på de granskningsmän, som på riksgäldsfullmäktiges uppdrag utsändes för undersökning av sådana järnvägar, vilka icke fullgjort betalningen av förfallna skulder till staten. Dessa tycktes ha fått en viss förkärlek för att lära ut denna »bokföringsmetod», då de icke funno några andra medel för att förbättra den ekonomiska ställningen. Att en sådan välvillig anvisning anammades för uppskjutandet av en överhängande likvidation är ju förklarligt. Om dessa åtgärder varit till gagn för staten som långivare torde däremot vara mera tvivelaktigt.

Vid den granskning, som inom bankoutskottet företagits över de enskilda järnvägarna, vilka försummat föreskriva inbetalningar å statslånen, har *anståndsräntans förande inom linjen* uppmärksamrats och i utlåtanden till riksdagen omnämnts både åren 1921 och 1924, det sistnämnda året på grund av de ovan åberopade förhållandena.

I bankoutskottets utlåtande nr 63 år 1921 anfördes å sid. 17 bl. a. följande:

»Då utskottet nu går att yttra sig i det föreliggande ärendet, anser sig utskottet till en början böra till behandling upptaga frågan om Hultsfred—Västervik—Åtvidaberg—Bersbo järnvägsaktiebolags bokföring.

Av den å sid. 4 lämnade utredningen framgår, att bolaget eller de båda bolag, som före den år 1914 genomförda sammanslagningen ägde ifrågasvarande två järnvägar från Bersbo till Västervik samt från Västervik till Hultsfred, under skilda tider förfarit på helt olika sätt vid bokföringen av

bl. a. anståndsrentan å statslånen och skulden till Kalmar läns norra landsting samt att bolagen därigenom skaffat sig möjlighet ur bokföringsteknisk synpunkt att använda mycket betydande belopp av järnvägarnas trafiköverskottsmedel till nyanskaffningar samt ersättnings- och utvidgningsarbeten m. m. Möjlighet till dylika utgifter hade ock under åren 1898—1916 i stor utsträckning bokföringsmässigt erhållits genom avskrivningar å järnvägarnas bokförda värde. Rörande dessa avskrivningar hava granskningsmännen uttalat, att desamma enligt deras uppfattning finge anses motiverade och nödvändiga för uppehållande av järnvägarnas standard. Fullmäktige i riksgäldskontoret hava i sin ovan berörda skrivelse förklarat, att den verkställda granskningen av järnvägsaktiebolagets förvaltning enligt deras mening finge anses hava givit vid handen, att någon anmärkning knappast kunde riktas mot bolaget för användande, på sätt skett, av trafiköverskottsmedel för järnvägarnas iståndsättande och förbättrande samt deras förseende med modern rullande materiel m. m.» och

i samma utlåtande sid. 29:

»Vidare bör enligt utskottets mening undersökas, huruvida den förmån, som järnvägsbolagen för närvarande åtnjuta i form av anstånd med erläggande av räntor å statslånen för viss tid, bör bibehållas oförändrad. Enligt nu gällande bestämmelser äro bolagen ej skyldiga att genast erlægga den ränta, som å lyftade lånebelopp upplöper under tre år — beträffande bibanefonden fyra år — från lyftningsdagarna, utan skall sagda ränta inbetalas först sedan hela lånekapitalet och all annan ränta guldits. Denna s. k. anståndsrenta löper dock ej längre än till dess ett år (för bibanefonden två år) förflutit från det järnvägen öppnats för trafik och kommer därför i vanliga fall att tillgodonjutas något kortare tid än tre respektive fyra år. Men även med denna begränsning innebär den långt framskjutna inbetalningstiden för anståndsrentan en uppoffring för staten. Vid sådant förhållande och då anståndsrentans bokföring vållar ej ringa arbete för såväl riksgäldskontoret som bolagen, synes det utskottet jämväl böra tagas under omprövning, huruvida ej, därest en lindring i betalningsvillkoren även för framtiden anses böra medgivas de låntagande bolagen under den första tiden efter lånens utlämnande, detta bör ske i form av någon tids räntefrihet, såsom för övrigt tidigare varit fallet», samt

i samma utskotts utlåtande nr 55 sid. 3 år 1924:

»Vid granskning av järnvägsaktiebolagens räkenskaper har utskottet funnit, att i ett flertal fall s. k. anståndsrenta å erhållna statslån förts inom linjen, och hava varken revisorerna eller fullmäktige i riksgäldskontoret funnit anledning till erinran häremot. I det förslag angående de enskilda järnvägarnas bokföring, som enligt uppdrag den 31 maj 1923 avgivits av särskilt tillkallade personer, har enligt däri framlagt formulär för balansräkningens uppgörande anståndsrentan å statslån ansetts böra föras inom linjen, till dess efter låneannuiteternas fullgörande skyldighet att amortera densamma inträder. Enligt vad utskottet inhämtat, hava fullmäktige anslutit sig till detta förslag. Då det emellertid enligt utskottets mening icke torde vara uteslutet, att med

en dylik bokföringsmetod ett järnvägsbolags trädande i likvidation kan komma att uppskjutas till men för det allmänna, har utskottet ansett, att, intill dess annorlunda i vederbörlig ordning blivit bestämt, anståndsrentan å statslån bör upptagas såsom effektiv skuld i bolagens räkenskaper.»

Av detta torde tydligt framgå, att åtgärden att föra anståndsrentan å statslånen inom linjen icke vunnit bankoutskottets gillande. Även riksgäldsfullmäktige hava i någon mån haft betänkligheter, vilket framgår av vad som anförts å sid. 24 i propositionen. Visserligen endast så till vida, att anståndsrentan skulle bokföras till dess verkliga värde vid tiden för bokslutet. Emellertid gingo fullmäktige ifrån denna linje för befarat besvär med ett sådant bokföringssätt. Mig synes det som om denna riksgäldsfullmäktiges tankegång bort vinna mera beaktande, då den i varje fall gav möjligheter för ernåendet av ett med den verkliga ekonomiska ställningen överensstämmande bokslut.

Då det allaredan finns utarbetade förslag till lag angående handelsböcker och ändringar i aktiebolagslagen, torde det kunna ifrågasättas, om icke den i prop. nr 96 föreslagna lagstiftningen kunnat utan nämnvärd olägenhet uppskjutas, så att dessa frågor hade kunnat behandlas samtidigt. Därest Kungl. Maj:ts förslag i prop. nr 96 skulle komma att antagas av årets riksdag, så anser jag, att den ändringen bör vidtagas, att *anståndsrentan å statslån icke måtte få föras inom linjen.*

På grund av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte vidtaga den ändringen i Kungl. Maj:ts proposition nr 96, att anståndsrenta å statslån icke måtte få föras inom linjen.

Anhåller att vederbörande utskott måtte vidtaga härför nödig ändring i lagtexten.

Stockholm den 26 februari 1927.

Helge Bäcklund.

Carl Lovén.

M. Chr. Jensen.

I motionens syfte instämmer:

Emil Kristensson.
